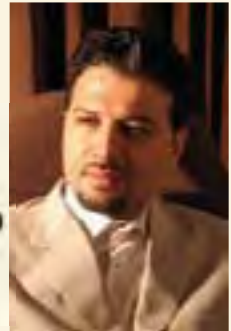

میراث فرهنگی و هنری نمایشگر ارزش‌های قومی

دکتر محمد صادق محفوظی مؤسس مرکز دایره‌المعارف انسان‌شناسی و یکی از بزرگترین موزه‌های آثار خطی و فرهنگی کشور و رئیس موسسه پژوهشی ابن‌سینا می‌باشند.

میراث فرهنگی و هنری هر ملت نمایشگر ارزش‌های قومی و سنت‌های کهن مردم آن مرز و بوم در فراز و نشیب تاریخ و کشاکش زمان است. آنچه که امروز به نام «فرهنگ» و «میراث هنری» می‌شناسیم درختی است که ریشه‌های آن از ذات و درون شیوه‌های فکری و گرایش‌های ذوقی پیشینیان بارور شده است. ویژگی‌های هر یک از شاخه‌های هنر، خودروشنگر رنگ‌ها و مایه‌های زندگی خود مردمی است که آفریننده آن هنر بوده‌اند، هنر که خود زاینده ضرورت‌های زیستی انسان آگاه است گاه پاسخ‌گوی نیازهای طبیعی و زمان الهام بخش انگیزه‌های درونی و ذهنی او است. در هر برهه‌ای از زمان بشر به اقتضای خصلت و ویژه‌ای که داشته زندگی خود را به رنگی نو آراسته است رنگی که از ذوق مایه برداشته و ما آن را به نام فرهنگ می‌شناسیم.

دست‌نوشته‌ها، نقاشی‌ها و پدیده‌های هنری امروز هر یک به رنگی ویژه از جوهر فرهنگ جامعه مایه گرفته و نشان دهنده ذوق و اندیشه و توانایی تجسم و زیبایی‌شناسی سازنده است. مرکز دایره‌المعارف انسان‌شناسی و گنجینه نسخ خطی و فرهنگ سال‌هاست که کتب و آثار خطی اسلامی ایرانی را با اشتیاق دنبال نموده است و اینک در مسیر خدمت به دانش و بینش در میان کتاب‌های خطی قدیم و آثار برجستگان علمی آن چه که تحقیق و بررسی و چاپ نشده را به دقت مورد توجه قرار داده و زوایای افکار حکام و اندیشمندان سلف و اسرار و رموز آن مطالعه می‌شود.

بدیهی است روشنفکری آنان خاصه در علوم انسانی و ادبی و بخش‌های بی‌نظیر علوم غریبه «خفیه» در روابط اعداد و حروف و آنچه که دانش‌های کنون بشر مفید است کم نخواهد بود. بازنویسی، تصحیح، حاشیه و چاپ آن از همه مهم‌ترین اهداف این مرکز است. چاپ و شرح آثار فوق‌الذکر و چاپ زندگی‌نامه کاتبان وحی و کاتبان ایرانی پیش‌بینی شده و اهداف دیگر این مجموعه بی‌نظیر می‌باشد. سعی این مجموعه شناخت افراد و آثار هنری و شناخت انسان است و تدوین دایره‌المعارف انسان‌شناسی که به بخش اصلی انسان، هنر و طبیعت اختصاص یافته است.

نمایش آثار و برکات ذهنی آن موجبات ارتقا امید و اعتقاد نسل جوان خواهد بود. در این مرکز بی‌نظیر حدود ۷۰ هزار اثر فرهنگی و هنری نگهداری می‌شود. آثار کتابتی متعلق به قرن دوم و سوم هجری دارد که به انواع مختلف خط کوفی و رومی پوست نوشته شده که نشانگر روند ۴۲ نمونه خطوط کوفی در طول قرون اولیه اسلامی است. این آثار به خوبی روند اعجاز و اعراب گذاری روی قرآن توسط ابوالاسود دؤلی، عاصم، یحیی بن یعمر و احمد بن خلیل فرایندی را نشان می‌دهد.

مجموعه خطی این مرکز امکان هر نوع بررسی، تحقیق و پژوهش در کتاب‌آرایی ۱۴ قرن را که توسط اساتیدی همچون یقطینی، ابراهیم صغیر، موسی بن عمار بن سقطی و میرزا محمد مذهب در قرن دوم هجری پایه‌گذاری شده فراهم ساخته است و نیز با مشاهده آثار به خوبی می‌توان به روند ۳۴ نمونه کاغذهای دست ساز ایرانی و بافت‌شناسی آن و نیز به تنوع رنگ و آهار در کاغذها دست یافت. علاوه بر این با کمی تعمق در آثار کتابی ۱۴ قرن دوران اسلامی، می‌توان به نمونه‌های هفتادگانه مرکب‌های مختلف نیز رسید که هر کدام از توانمندی اساتید خود و تاریخ حکایت‌ها دارند. بررسی قرآن‌های این مجموعه توانمندی کاتبان وحی در دوران پرشکوه اسلامی را به وضوح بیان می‌دارد. قرآن‌هایی که با ۷۰ نوع از جلد‌های مختلف آرایش یافته‌اند و از عظمت خطوط اسلامی در قالب ۴۲ نمونه خطوط کوفی، ۳۸ قلم موزون، خطوط

سته و حتی خطوط خاص ایرانی حکایت دارند.

در بخش قطعات، منشآت، فرامین، احکام، آثار منحصر به فرد از اساتیدی هم‌چون یاقوت مستعصمی، نصرالله طیب، ارغوان کاملی، مبارکشاه قطب تبریزی، مرجان اسلامی، شمس‌الدین حافظ، ظهیرالدین مولانا و... صدها اثر بی‌بدیل دیده می‌شود و نمونه‌های باقی مانده از ده رشته هنرهای تصویری، جلوه دیگری به این مجموعه بخشیده است که هر بیننده را به حیرت وامی‌دارد، آثار اساتید بی‌نظیر صنایع الملک، مصور الممالک، اسماعیل جلایر، محمد حسن خان افشار، محمد مدبر، عیسی بهادری، حسین بهزاد، حسین همدانی، فتح‌الله قوللر آقاسی، حسین قوللر آقاسی، جبار بیگ، غفاری، محمد ابراهیم تهرانی، فتح‌الله شیرازی، محمد زمان، آقا صادق، آقا نجف و احمد بن نجف، آقا اسماعیل خوشگل ساز، سید میرزا و صدها اثر کم‌نظیر دیده می‌شود که هر کدام بیانگر روح و توان والای هنرمندان این دیار است.

در مرکز دایره‌المعارف انسان‌شناسی نمایشگاه‌هایی به صورت ادواری در موضوعات خاص نقاشی مینیاتور خط و خوشنویسی به مناسبت‌های مختلف برگزار می‌شود و در هر نمایشگاه بیش از یک هزار اثر هنری و فرهنگی از پیشکسوتان و هنرمندان عصر حاضر به نمایش گذاشته می‌شود. در این نمایشگاه که تلفیقی از موزه و نمایشگاه است، روند کتابت و کتاب‌آرایی نمونه‌های خط کوفی و سته و انواع کاغذها و مرکب‌ها، قابل رویت و تحقق و پژوهش است و تمامی علاقه‌مندان، هنرمندان و هنردوستان می‌توانند با مراجعه به مرکز این نمایشگاه بازدید نمایند. این مجموعه به تمامی شخصی و باهزینه‌های فردی از اقصی نقاط ایران و خارج از ایران خریداری و نگهداری می‌شود.

در سال ۱۳۸۰ از طرف سازمان جهانی یونسکو توسط نماینده آن سازمان آقای حسن عبدالحسین صفرنشان تقدیر یونسکو به آقای دکتر محمد صادق محفوظی رئیس مرکز دایره‌المعارف انسان‌شناسی به پاس خدمات فرهنگی و پژوهشی اهدا شد. در سال ۱۳۸۳ طی مراسمی در تالار همایش کاخ نیاوران از دکتر محمد صادق محفوظی، دکتر سید جواد شهرستانی و دکتر سید محمود مرعشی به عنوان موزه دار نمونه تقدیر شد. در اردیبهشت و خرداد ۱۳۸۴ نیز سید حسین مرعشی معاون رئیس‌جمهور و رئیس سازمان میراث فرهنگی و گردشگری آن زمان به پاس تلاش عاشقانه، مراقبت و نگهداری از آثار فرهنگی و ایجاد نمایشگاه‌های عمومی به مناسبت هفته میراث فرهنگی لوح تقدیر به آقای دکتر محمد صادق محفوظی اهدا شد.

برگزاری گردهمایی علمی و فرهنگی و معرفی گنجینه های میراث فرهنگی

گردهمایی علمی و معرفی گنجینه میراث فرهنگی با حضور اساتید، نخبگان فرهنگی و علمی و تنی چند از مهمانان داخلی و خارجی در هتل های تهران برگزار شد.

دکتر مهدی محقق رئیس هیات مدیره انجمن آثار و مفاخر فرهنگی کشور در این مراسم ضمن اشاره به میراث علوم عقلی خاطر نشان کرد بر اساس تقسیم بندی علوم به دو دسته عقلی و نقلی که دانشمندان در گذشته انجام داده اند علوم نقلی مبتنی بر نقل بوده و به صورت روایت در آمده است که می توان به قرآن، حدیث، فقه و ... اشاره کرد اما علوم عقلی علمی است که با عقل سرو کار دارد که فلسفه، کلام و عرفان نظری را شامل می شود. و آنچه در این راستا مهم به نظر می رسد آن است که ایران از گذشته علاقمند به علوم عقلی بوده و اکثر دانشمندان ایرانی چون ابن سینا، ملاصدرا و... در کتابهای خود به این شیوه گرایش داشته اند.

به گفته وی امروز فلسفه در کشور نیز از جایگاه خاصی برخوردار بوده به طوری که کتابهای فلسفی بدنه ای از میراث فرهنگی کشور هستند

این در حالی است که دکتر محفوظی رئیس مرکز دایره المعارف انسان شناسی نیز در این مراسم با اشاره به گنجینه ها و ذخایر موجود در دایره المعارف انسان شناسی خاطر نشان کرد امروز گنجینه دایره المعارف انسان شناسی با ۷۰ هزار اثر تحقیقی، تاریخی و فرهنگی یکی از مراکز مورد استناد سازمانهای بین المللی فرهنگی چون یونسکو و سازمان کنفرانس اسلامی محسوب می گردد.

وی در ادامه افزود: در طول سالیان اخیر متأسفانه با مباحث مختلفی روبرو شدیم که می توان به بحثی که پاپ طی چند ماه گذشته پیرامون اسلام و شریعت محمد(ص) و مطالبی که اخیراً تحت عنوان فیلم سینمایی ۳۰۰ که توسط رسانه های غربی در دنیا آن هم در سطح وسیع ارایه شده اشاره کرد که بعضاً پاسخ هایی نیز به آن

داده شده اما کسانی که اسلام را مکتب خشونت معرفی کرده اند باید بدانند بهترین پاسخ برایشان همین آثار گذشتگان است، حتی پیامبران که با توجه به حجت باطنی مبعوث شدند یکی از معانی محسوس و ملموس حجت های عقلی را توجه و عبرت گرفتن از تاریخ و تمدن در قالب دیدن آثار گذشتگان می دانند بنابراین این آثار به مفهوم توجه در آنچه انسان صرفاً خلق کرده نیست بلکه دقتی است که مؤید اصالت انسانی متصل به مبدأ فیض می باشد.

پرفسور سید حسن امین رئیس بنیاد دایره المعارف ایرانی در ادامه این مراسم اظهار کرد امروزه حقیقتاً بشر از یک بحران هویتی رنج می برد که در ایران این هویت مبتنی بر پایه فرهنگ است بنا براین ریشه فرهنگی موجود ارزش قابل بود و در این راستا آثار هنری خود را در هر زمینه

در معرض نمایش قرارداد تا از این طریق جایگاه آن حفظ گردد.

دکتر نوش آفرین انصاری دبیر شورای کتاب در این مراسم توجه به کودکان و نوجوانان کشور را ضروری دانست و گفت: از آنجایی که کودکان و نوجوانان آینده سازان جوامع فردا می باشند باید بیشتر مورد توجه قرار گیرند.

وی بعد از راه اندازی نهاد مردمی شورای کتاب را معرفی تولیدات فکری ایرانیان به کودکان و نوجوانان عنوان کرد و اظهار داشت فرهنگنامه کودک و نوجوان نشان دهنده هویت کشور است ابعاد گوناگون جهان را بررسی می کند لذا از اهمیت و ارزش بالایی برخوردار است

گفتنی است در پایان این مراسم از دکتر محفوظی رییس مرکز دایره المعارف انسان شناسی با اهدا لوح تقدیر به عمل آمد.

داده شده اما کسانی که اسلام را مکتب خشونت معرفی کرده اند باید بدانند بهترین پاسخ برایشان همین آثار گذشتگان است، حتی پیامبران که با توجه به حجت باطنی مبعوث شدند یکی از معانی محسوس و ملموس حجت های عقلی را توجه و عبرت گرفتن از تاریخ و تمدن در قالب دیدن آثار گذشتگان می دانند بنابراین این آثار به مفهوم توجه در آنچه انسان صرفاً خلق کرده نیست بلکه دقتی است که مؤید اصالت انسانی متصل به مبدأ فیض می باشد.

پرفسور سید حسن امین رئیس بنیاد دایره المعارف ایرانی در ادامه این مراسم اظهار کرد امروزه حقیقتاً بشر از یک بحران هویتی رنج می برد که در ایران این هویت مبتنی بر پایه فرهنگ است بنا براین ریشه فرهنگی موجود ارزش قابل بود و در این راستا آثار هنری خود را در هر زمینه

